



ВПЛИВ КРАЇН G7 І G20 НА РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В.М. ГЕЄЦЬ, д-р екон. наук., проф., академік НАН України,
Головний редактор журналу «Економіка України», директор,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,
вул. Панаса Мирного, 26, 01011, Київ, Україна

ГЕОЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ КРАЇН G7

3 жовтня 2019 р. Інститутом економіки та прогнозування НАН України спільно з Національним інститутом стратегічних досліджень (НІСД) було організовано і проведено наукову конференцію «Геоелекономічні виклики для країн G7»¹. Вважаю, що цією конференцією ми напрацьовуємо дуже важливий досвід співпраці академічної науки та науковців НІСД, які безпосередньо залучені до практичної аналітики та політичного консультивання вищих органів влади України та її політичного керівництва. Цей досвід вартий бути поширеним у вигляді спільної роботи над документами вищого державного рівня, на спільних наукових і комунікаційних заходах, у публікаціях тощо.

Дуже продуктивною була обрана для даного наукового заходу тема. Взаємопов'язаність сучасного світу унеможлиблює вибудовування будь-якої стратегії, і навіть короткострокових планів, без урахування всього розмаїття геоелекономічних впливів. Причому це стосується не тільки малих відкритих економік, до яких належить і Україна, а й «важковаговиків» глобального простору, зокрема — учасників «Групи семи» (G7).

Неофіційний форум лідерів провідних країн, відомий як «Група семи», традиційно обговорює найважливіші політичні, економічні й навіть соціогуманітарні проблеми сучасного світу. У нас її ще називають «Велика сімка», проте це є пережитком ще радянської традиції, коли «G» перекладали не як Group, а як Great — по суті, майже по Фрейдю, видаючи свої приховані бажання за чужі наміри.

Насправді, «Група семи» була створена на основі «Комітету двадцяти», який був неформальною структурою Міжнародного валютного фонду для обговорення проблеми реформування міжнародної валютної системи. (Таким чином, *уже від самого початку валютно-фінансові аспекти сучасної економічної глобалізації були визначені як «критичний елемент» подальшого розвитку*). Оскільки домовитись у такому великому колективі не вдавалося, то, за ініціативою французького президента Валері Жискар д'Естена, було вирішено

¹ У конференції взяли участь учені з Києва, Житомира, Запоріжжя та Львова. Також дистанційно до обговорення долучилися науковці з США, Казахстану, Литви і Грузії.

обмежитися «Групою п'яти», до якої ввійшли США, Франція, Німеччина, Велика Британія та Японія. Спочатку зустрічі проводилися на рівні міністрів фінансів та центральних банкірів. Але у 1975 р. в старовинному замку Рамбуйє (біля Парижа) відбулася перша зустріч на вищому рівні (до якої відразу приєдналась Італія). Наступного року на зустріч запросили Канаду — і форум остаточно перетворився на «Групу семи». Розширення формату викликало і розширення порядку денного: *від валютно-фінансової тематики перейшли до більш широкої економічної, екологічної, а поступово — і політичної.*

Участь у «Групі семи» Японії, а також постійне запрошення на її саміти керівника ЄС перетворюють цей міжнародний клуб не просто на представництво економічно найбільш потужних держав світу (на які припадає близько 60% світового багатства і понад 45% глобального ВВП за номінальним курсом), а й на майданчик міжцивілізаційного спілкування демократичних країн. Проблеми, які обговорюються на цих зустрічах, — загострення безпекової ситуації у світі; наростання майнової нерівності; торговельні дисбаланси і війни; загрозна зміна клімату та, зрештою, все ще незавершена реформа міжнародної валютної системи, — є викликом не тільки для країн G7, але і для всіх країн світу.

Отже, усе це дозволяє обґрунтувати дві тези.

Перша. «Група семи» не є якимось «тіньовим урядом», який вирішує долю світу без участі решти світу і за рахунок решти світу. Вона не демонструє протистояння Заходу та решти світу (або, як говорять англійці, the West and the Rest); вона виросла з широкого формату МВФ, і тому проблеми, які вона обговорює, стосуються всього світу. Рішення «Групи семи» не є обов'язковими ані для самої G7, ані, тим більше, для решти світу. Проте вони ідентифікують глобальні проблеми і примушують усіх замислитися над пошуками шляхів їх розв'язання.

Друга. Основою порядку денного «Групи семи» від самого початку і до сьогодні є глобальна економіка та її проблеми. Економіка, яка впливає і на політику, і на соціогуманітарну сферу, і, відповідно, відчуває на собі їх вплив.

Глобалізація, одним із символів якої виступає саме «Група семи» та її традиційні саміти, створює для всього світу не тільки додаткові можливості, але і додаткові ризики. У цьому зв'язку в науковому обігу з'явилося поняття «суспільство ризику» (його запровадив німецький соціолог Ульріх Бек, який згодом розробив теорію «світового суспільства ризику»). Згідно з нею, базову ідею теорії суспільства ризику, а саме те, що «небезпеки створюють суспільство», переформульовано на «глобальні небезпеки створюють глобальне суспільство». Нові ризики, не обмежені місцем їх появи, зрівнюють і об'єднують людей, навіть поза їхньою волею і незалежно від географічного місцезнаходження і соціального становища.

Як відомо, Бек виокремив три види глобальних небезпек:

1) екологічні катастрофи, зумовлені високим рівнем техніко-економічного розвитку (парниковий ефект, промислове забруднення, озонова «діра» тощо);

2) екологічні катастрофи, зумовлені низьким рівнем розвитку (дефіцит питної води, винищення лісів тощо);

3) катастрофи, зумовлені існуванням зброї масового ураження.

Проблематизація цих ризиків транснаціональними соціальними рухами та інституціоналізація ризиків у формі міжнародних конвенцій та організацій формують світову спільноту як єдиний, хоча і багатовимірний, поліцентричний, контингентний, політизований (але не організований у формі держави), транснаціональний соціальний простір. Отже, формується якісно новий стан — «друга сучасність» (zweite Moderne). Сучасність, у якій ми пов'язані спільними ризиками, немов в одному човні в штормовому океані.

Саме це, на мою думку, визначає актуальність теми даної конференції: необхідність моніторингу і розуміння суті економічних процесів, які відбуваються у світі, і, головне, їх впливу на Україну і на її можливість впливати на ці процеси. З огляду на це, ми повинні не тільки прораховувати ризики, які Україна відчуває в глобальному економічному просторі, але і визначати оптимальні для нас напрями розвитку подій і поступово, крок за кроком, створювати інструменти свого впливу: політичного, економічного, гуманітарного.

Насправді це амбітна, але зовсім не фантастична мета: адже на пам'яті нашого покоління такий вплив втрачали старі та здобували нові глобальні актори. А сьогодні цей процес набрав особливого прискорення: зміна всієї парадигми міжнародних економічних відносин дозволяє говорити про зникнення старих «норм» і появу «нової нормальності». І це дає шанс багатьом країнам — у тому числі й Україні — посісти помітне місце в новій гео-економічній структурі світу.

Отже, з урахуванням важливості цієї проблематики для майбутнього України, редакційна колегія журналу прийняла рішення оприлюднити на сторінках видання найбільш глибокі й цікаві напрацювання наших учених — учасників конференції.